

Motion till riksdagen 2005/06:Ub587

av **Göran Hägglund m.fl. (kd)**

Grundskolan

Motionen delad mellan flera utskott

1 Sammanfattning

Kristdemokraterna vill att varje svensk skola ska utvecklas till en skola som lärare och elever kan känna sig stolta över, där alla känner sig trygga och respekterade och där varje elev får möjlighet att utvecklas till toppen av sin förmåga. Det ska vara en skola som präglas av mångfald och nytänkande och som ger eleverna de nödvändiga verktygen för att möta samhällets krav. Politiska beslut kan aldrig ensamt åstadkomma denna förändring men de kan ge engagerade och duktiga lärare och skolledare stöd att genomföra en förändring. Därför vill Kristdemokraterna bl.a.:

- Stärka värdegrundsarbetet i skolan. Etiska samtal ska förekomma varje dag så att alla elever får med sig en tydlig rättkänsla och en trygghet i vad som är rätt och fel.
- Betona att skolans viktigaste uppgift är att ge alla elever de kunskaper som är nödvändiga för att leva och verka i ett modernt samhälle. Det är inte acceptabelt att var fjärde elev går ut grundskolan med icke godkänt betyg i minst ett ämne.
- Förbättra arbetsron. Varje skola ska ha tydliga regler för vad som är tillåtet och inte i skolan. Skolk ska föras in i betyget och alla elever ska få ett skriftligt omdöme i ordning och uppförande.
- Satsa 200 miljoner kronor årligen på nya läromedel i skolan.
- Genomföra en omfattande statlig satsning på skolornas fysiska arbetsmiljö.
- Genomföra en satsning på 225 miljoner kronor för att engagera ideella organisationer i arbetet med att förbättra skolmiljön i socialt utsatta områden.
- Öka möjligheterna till flexibel skolstart och skolgång.
- Garantera alla elever att stödinsatser sätts in tidigt för de elever som har särskilda behov.
- Ge mer utrymme för praktiska och estetiska ämnen.
- Införa ett ansvarskontrakt där elevens, lärarens och föräldrarnas gemensamma ansvar för elevens skolgång definieras.
- Införa nationella prov tidigare och i fler ämnen.
- Införa en sexgradig betygsskala fr.o.m. årskurs 6.

Fel! Okänt namn på

- Stärka elevvården.
- Införa skolstyrelser med föräldramedverkan.
- Öka den nationella skolinspektionen för att grantera likvärdighet över hela landet.
- Lägga ned Myndigheten för skolutveckling och i stället stärka arbetet med skolutveckling på lärarhögskolorna och ute i de enskilda skolorna.
- Ge eleverna lagstadgad rätt till inflytande.

2 Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	1
2	Innehållsförteckning.....	3
3	Förslag till riksdagsbeslut.....	4
4	Inledning	7
5	Grundläggande värden	7
5.1	Mobbning och kränkande beteende.....	8
5.2	Jämställdhet.....	9
6	Kunskap – skolans mål och uppgift.....	9
7	En nystart för skolan	10
7.1	Flexibel skolstart och skolgång	10
7.2	Tidiga stödinsatser.....	11
7.3	Arbetsro, trygghet och ordning	11
7.4	Teori och praktik.....	12
8	Uppföljning av kunskap – ett stöd i lärandet.....	13
8.1	Utvecklingssamtal och ansvarskontrakt	13
8.2	Fler nationella prov	14
8.3	Ett förändrat betygssystem	14
9	Personalen	15
9.1	Lärarna	15
9.2	Rektor – pedagogisk ledare och inspiratör	15
9.3	Elevvård	16
9.4	Studie- och yrkesvägledare	16
10	Skolans styrning.....	16
10.1	Förbättra målstyrningen	17
10.2	Den nationella timplanen.....	17
10.3	Skolverket och Myndigheten för skolutveckling.....	17
10.3.1	Viktiga områden för kvalitetsgranskning	18
10.4	Fristående skolor	19
10.5	Elevers inflytande och ansvar.....	19
10.6	Föräldrars inflytande och ansvar	19
11	Elever med behov av särskilt stöd.....	20
11.1	Elever med funktionshinder	21
11.2	Elever med utländsk bakgrund	21
11.3	Skolor i socialt utsatta områden	22
12	Läromedel	22
12.1	Informationsteknik	23
13	Några särskilda ämnen	23
13.1	Svenska	23
13.2	Religion och historia – värdegrundsbärande ämnen.....	24
13.3	Sexualundervisning	25
13.4	ANT-undervisning	25
14	Skolgårdar och klassrum – en miljö för lärande.....	26
15	Skolskjuts.....	26

Fel! Okänt namn på

3 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skolans värdegrund.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbetet med skolans värdegrund skall ingå i skolornas kvalitetsredovisning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jämställdhet i skolan.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skolans grundläggande uppgift är att förmedla kunskap.
5. Riksdagen begär att regeringen skall återkomma till riksdagen med förslag om hur möjligheten till flexibel skolstart skall utnyttjas i högre grad.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjlighet till förlängd skolgång.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten till studieuppehåll före åttonde eller nionde skolåret i grundskolan.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tidiga stödinsatser för elever i behov av särskilt stöd.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetsro i skolan.
10. Riksdagen beslutar att en elevs ogiltiga frånvaro skall skrivas in i betyget.
11. Riksdagen tillkännager som sin mening vad i motionen anförs om ett skriftligt omdöme rörande elevens uppträdande i skolan.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fördelningen mellan praktisk-estetiska och teoretiska ämnen i skolan.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om idrottens betydelse för barns välbefinnande.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kulturens roll i skolan och musik- och kulturskolornas betydelse för barns utveckling.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten att arbeta inom ideell sektor samt vård och omsorg under elevens fria val.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av ansvarskontrakt.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de nationella proven i årskurs två skall vara obligatoriska och att nationella prov skall genomföras i flera ämnen.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betygssystemets utformning med en sexgradig skala fr.o.m. årskurs sex.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rollfördelningen i den målstyrda skolan.

Fel! Okänt namn på

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lokala styrelser för skolorna.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om översyn av målen för grundskolan.
22. Riksdagen beslutar att ta bort nationella timplanen för skolan.
23. Riksdagen beslutar att lägga ned Myndigheten för skolutveckling.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Skolverket och den statliga kvalitetsgranskningen av skolväsendet.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av kvalitetsgranskning av ämnen som läses i block samt fördelningen mellan praktiska och teoretiska ämnen.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en lagstadgad miniminivå för elevinflytande.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om föräldrars rätt till information och inflytande i skolan.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättandet av en legitimation för lärare.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka rektorns roll som pedagogisk ledare.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en rektor som anställs i grundskolan skall ha erlagd rektorsexamen.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om elevvårdens betydelse.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om studie- och yrkesvägledarnas betydelse.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad samverkan mellan grund- och gymnasieskolan.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att elevers behov av särskilt stöd skall tillgodoses.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utveckla metoder för att möta de s.k. bokstavs barnens behov.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om elever med invandrabakgrund och modersmålsundervisning.
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en statlig satsning på läromedel.
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om IT som pedagogiskt hjälpmedel.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av retorikundervisning i ämnet svenska.
40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om historieämnet.
41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utveckla religionskunskapsämnet.

Fel! Okänt namn på

42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en kampanj liknande Om detta må ni berätta om kommunismens brott mot mänskligheten.
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om kristendomens ställning i religionsämnet.
44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om sexualundervisningen.
45. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en utvärdering av statens insatser inom ANT-undervisningen.
46. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en nationell åtgärdsplan för att förbättra den fysiska miljön i skolan.¹
47. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om skolskjuts.

¹ Yrkande 46 hänvisat till BoU.

4 Inledning

Varje samhälle har skyldighet att ge alla barn och ungdomar en utbildning som förbereder dem för ett liv som vuxna. I Sverige har vi en lång tradition av bred folklig utbildning. Det har längre varit självklart att utbildning inte ska vara beroende av social bakgrund eller ekonomiska resurser. Alla ska ha samma rätt till en god utbildning. Länge har också svensk utbildning ansetts vara bland de bästa i världen och vi satsar med internationella mått stora resurser på barn- och ungdomsutbildningen.

De senaste åren har det dock skett en förändring. Flera undersökningar har visat att svensk skola försämrats i internationell jämförelse. Svenska elever har sämre kunskaper i flera ämnen än eleverna i många andra länder. Mest anmärkningsvärt är kanske att social bakgrund har fått en allt större betydelse för elevernas resultat. Elever med lågutbildade föräldrar eller föräldrar med utländsk bakgrund får allt svårare att klara sig i den svenska skolan. Det finns anledning att fråga sig om den svenska skolan längre lever upp till begreppet jämlik. De försämrade resultaten märks också i elevernas betyg. För varje år ökar antalet elever som går ut grundskolan utan att ha fullständiga betyg. I dag är det mer än en fjärdedel av eleverna som har underkänt i ett eller flera ämnen. En fjärdedel av alla ungdomar saknar alltså en del av de kunskaper som anses vara nödvändiga för att klara sig i vårt samhälle. Dessutom visar undersökningar att stök på lektionerna är vanligare i svenska skolor än i andra länder. Ingen annanstans skolkar elever så ofta som här. Det måste betecknas som ett misslyckande.

Det är uppenbart att den socialdemokratiska utbildningspolitiken inte fungerar. Regeringens ovilja att ge lärare och skolledare de nödvändiga verktygen för att skapa en välfungerande skola har resulterat i försämrade resultat för eleverna. Oförmågan att se att alla elever är olika och att skolan därför måste få vara flexibel har lett till att utbildning blivit en klassfråga.

Kristdemokraterna vill att varje svensk skola ska utvecklas till en skola som lärare och elever kan känna sig stolta över, där alla känner sig trygga och respekterade och där varje elev får möjlighet att utvecklas till toppen av sin förmåga. Det ska vara en skola som präglas av mångfald och nytänkande och som ger eleverna de nödvändiga verktygen för att möta samhällets krav. Politiska beslut kan aldrig ensamt åstadkomma denna förändring men de kan ge engagerade och duktiga lärare och skolledare stöd att genomföra en förändring. Politiska beslut kan också garantera tillräckliga resurser för att varje elev ska kunna få det stöd och den hjälp som hon/han behöver för att nå skolans mål. Genom att lyfta fram de goda exemplen och genom att lyssna på elever, lärare och skolledare vill Kristdemokraterna ge skolan en nystart.

5 Grundläggande värden

Det finns ingen värdeneutral uppfostran och ingen värdeneutral kultur. Alla människor är styrda av etiska principer som vägleder oss i vårt handlande. För

Fel! Okänt namn på

att ett samhälle ska fungera krävs att det finns vissa grundläggande etiska värden som delas av alla. De är dessa värden som utgör spelreglerna för vår samvaro med varandra och det är med dessa värden som grund som vi skapar lagar och regler i samhället.

De värden som förenar vårt samhälle har definierats i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna. Det handlar t.ex. om människolivets okränkbarhet, alla människors lika värde samt solidaritet med svaga och utsatta. I läroplanen för den svenska grundskolan sägs att skolans verksamhet ska grundas på dessa gemensamma värden som i vårt land har förvaltats av den judisk-kristna etiken och den västerländska humanismen. Många socialdemokrater, även inom regeringen, vill ta bort kopplingen till den judisk-kristna etiken och den västerländska humanismen. Det visar på djup okunskap och historielöshet. Etiken måste ha en kulturell förankring för att inte kunna förvanskas eller missbrukas.

De etiska värdena överförs från föräldrar till barn redan när barnen är mycket små. Föräldrarna har en helt avgörande betydelse för att lära sina barn att skilja rätt från fel och hur man behandlar andra människor. Den offentliga barnomsorgen och skolan kan aldrig ersätta föräldrarna när det gäller att förankra de grundläggande värdena hos barnen. I ett samhälle där föräldrar har allt mindre tid för sina barn saknar alltför många föräldrar möjlighet att förmedla och förankra en grundkänsla hos barnen för vad som är rätt och fel. Det är en process som kräver vardagstid tillsammans. Barnen riskerar i stället att bli utan den etiska kompass som är nödvändig för att rättssamhället ska fungera. Skolans uppgift som förmedlare av samhällets grundläggande värden har därför ökat.

Värdegrundsarbetet ska genomsyra hela skolans verksamhet. Värdegrunden måste kopplas till den egna situationen och det egna beteendet för att bli begriplig. Såväl samhälleliga företeelser som konflikter under raster och mobbningsituationer kan och bör ge upphov till dagliga etiska samtal.

Kristdemokraterna anser att skolorna ska redovisa hur de arbetar med värdegrunden i den kvalitetsredovisning som varje skola är skyldig att upprätta. Dessutom måste lärutbildningen ge blivande lärare bättre möjligheter att arbeta aktivt med värdegrundsfrågor och etiska riktlinjer.

5.1 Mobbning och kränkande beteende

En uppgift som är intimt förknippad med värdegrundsarbetet i skolan är arbetet mot mobbning och annat kränkande beteende. Det borde vara en självklarhet att alla elever ska kunna känna sig trygga och uppskattade men så är det inte i dag. Enligt uppgifter från Barnombudsmannen är det nästan 100 000 elever som upplever sig mobbade.

Alla vuxna i skolan ska ständigt bekräfta och förstärka egenskaper som vänlighet, hjälpsamhet, omtanke, ärlighet och pålitlighet. Könsdiskriminerande eller främlingsfientlig vokabulär får aldrig passera utan att det uppmärksammas. Eleverna måste få lära sig att man ska stå för vad man gör och att man ska behandla andra som man själv önskar bli behandlad. En nollvis-

ion mot mobbning, kränkande tillmälen, könsdiskriminering och rasism måste vara målet i varje skola. Vi utvecklar vår politik på detta område i en särskild motion Trygghet och arbetsro i skolan, 2005/06:Ub535.

5.2 Jämställdhet

Värdegrundsarbetet i skolan omfattar även jämställdhetsfrågor. Lärare måste vara medvetna om de könsstrukturer som finns både i samhället i stort och i skolans värld och aktivt verka för att dessa motarbetas. Flickors och pojkars olika sätt att uttrycka sig både verbalt och med kroppsspråk måste uppmärksammas. Det handlar om att ge flickorna mer utrymme i klassrummet men också om att uppmärksamma pojkarnas ofta sämre studieresultat. Skolverket har under senare tid påpekat att pojkars markant sämre studieresultat måste tas på allvar. Kristdemokraterna anser att Skolverket bör få i uppdrag att utreda vad dessa skillnader beror på. Skolan bör dessutom arbeta för ökad jämställdhet i samhället genom att uppmuntra såväl flickor som pojkar att söka sig till yrken/branscher som domineras av motsatt kön.

6 Kunskap – skolans mål och uppgift

Skolans viktigaste uppgift är att ge varje elev de kunskaper som är nödvändiga för att leva och verka i ett modernt samhälle. Att eleverna når kunskapsmålen måste därför vara den självklara och främsta målsättningen för skolan och skolpolitiken. Att det i dag är tusentals elever som lämnar grundskolan utan godkända betyg är ett misslyckande och alla krafter måste förenas för att vända den negativa trenden.

Var tionde elev lämnar grundskolan utan att ha nått målen för läsning, skrivning och räkning. De saknar godkänt betyg i de mest grundläggande ämnena svenska, matematik och engelska och det är en siffra som ökat i stort sett varje år sedan det nuvarande betygssystemet infördes läsåret 1997/98.

Läsår	1997/98	1998/99	2000/01	2002/03	2003/04
Andel elever ej behöriga till gymnasiet.	8,6 %	9,7 %	10,8 %	10,1 %	10,4%

Källa: Skolverket.

Om man ser till samtliga ämnen är resultaten ännu sämre. Sedan läsåret 1997/98 till 2003/04 har andelen elever som har underkänt i något ämne när de lämnar grundskolan ökat från 20 till knappt 25 %. Det innebär att ungefär 25 000 16-åringar lämnar grundskolan med betyget icke godkänd i något ämne.

Fel! Okänt namn på

Läsår	1997/98	1998/99	2000/01	2002/03	2003/04
Andel elever med icke godkänd i något ämne i årskurs nio.	20,4 %	22,7 %	25,7 %	25,3%	24,1%

Källa: Skolverket.

Det är inte bara betygsstatistiken som visar att skolan inte klarar sitt uppdrag. Under hösten 2004 presenterades tre stora nationella och internationella undersökningar på skolans område: Nationella utvärderingen av skolan 2003 (Skolverket), Pisa 2003 (OECD) samt TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study). Alla tre visade negativa resultat för svensk del. Svenska elever hade försämrat sina resultat både i jämförelse med svenska resultat för några år sedan och i jämförelse med andra länder. Tydligast var försämringen i matematik och naturvetenskap. Samtidigt konstateras också att social bakgrund fått allt större betydelse för resultaten – en faktor som för några år sedan hade jämförelsevis låg betydelse för svenska elevers studieresultat. Skillnaden mellan elever med välutbildade föräldrar och föräldrar med låg utbildning har blivit större. Skolverket och flera experter på skolområdet uttryckte sin oro över resultaten och även skolministern tvingades erkänna att situationen var allvarlig. Nu har det gått snart ett år sedan utredningarna presenterades men än har regeringen inte satt in några åtgärder för att vända trenden. Den nya skollagen som vi väntat på sedan Skollagskommitténs förslag låg färdigt i januari 2003 har inte presenterats ännu, trots att många förändringar där är nödvändiga för att förbättra skolans möjligheter.

7 En nystart för skolan

Det behövs en nystart för skolan. Elever och lärare måste känna att politiker och myndigheter gör allt de kan för att få skolan på rätt spår igen. Med utgångspunkt i skolledares och lärares erfarenheter vill Kristdemokraterna göra nödvändiga förändringar för att varje elev ska nå kunskapsmålen.

7.1 Flexibel skolstart och skolgång

Barn mognar i olika takt. Somliga är skolmogna vid fem eller sex års ålder, andra först då de fyllt sju eller kanske åtta år. I dag finns möjligheten till flexibel skolstart inskriven i skollagen, men den utnyttjas i alltför liten omfattning. Skolstarten bör kunna ske vid olika åldrar och successivt. Föräldrarnas åsikt om när barnet är moget för att börja skolan ska tillmätas stor betydelse. I dag är det enbart 3 % av eleverna som börjar skolan vid sex eller åtta års ålder, vilket är betydligt färre än för några år sedan. Ett sätt att öka flexibiliteten och bättre anpassa sig efter varje elevs förutsättningar är att ha skolstart

varje termin. Kristdemokraterna anser att kommunerna ska få den möjligheten.

Men inte bara skolstarten ska vara flexibel utan även skolgången. Elever får inte slussas vidare genom grundskolan utan att de nått målen för varje årskurs. Vi anser att en förlängning av skolgången bör sättas in så snart det blir tydligt att eleven behöver ytterligare tid. Även sommarläsning bör kunna övervägas som ett alternativ till förlängd skolgång. Det ska även vara möjligt att göra ett studieuppehåll under ett år eller en termin före årskurs åtta eller nio. I stället för att gå i skolan eller varvat med skolundervisningen ska eleverna då ha möjlighet att gå en lärlingsutbildning inom ett område som de är intresserade av. Detta skulle vara en möjlighet dels för skoltrötta elever, dels för elever som tidigt vill pröva en särskild yrkesinriktning.

Lika viktigt som att uppmärksamma elever med svårigheter är att stödja elever som lär sig fortare än andra. De måste få uppmärksamhet och stimulerande arbetsuppgifter för att nå så långt som möjligt och ska kunna gå igenom grundskolan i snabbare takt än nio år.

7.2 Tidiga stödinsatser

Elever med svårigheter får aldrig ses som hopplösa fall. För de allra flesta är det möjligt att nå skolans mål. En förutsättning är dock att skolan tidigt uppmärksammar och ger dem det extra stöd som de behöver. Elever med särskilt behov av stöd måste uppmärksammas redan under de första skolåren. Små undervisningsgrupper är en förutsättning för detta. Kristdemokraterna anser därför att en lärare aldrig ska ha huvudansvar för mer än 15 elever. Detta är särskilt viktigt under skolans första år. De nationella proven kan vara ett stöd för lärare att upptäcka om en elev riskerar att inte nå målen. Därför bör de nationella proven i årskurs två vara obligatoriska.

7.3 Arbetsro, trygghet och ordning

Pisastudien och TiMSS som presenterades under hösten 2004 visade inte enbart försämrade kunskapsresultat. Undersökningarna visade också stora brister i arbetsro och uppförande. Sen ankomst, skolk och svordomar är mer vanligt förekommande i svenska skolor än i de flesta andra länder. Dessutom präglas lektionerna oftare av stök och bråk.

Ordning och arbetsro är en förutsättning för att skolans verksamhet ska fungera. En vardag som präglas av bråk och stök drabbar främst de svagaste eleverna. Varje skola måste ha tydliga regler för vad som är tillåtet och inte i skolan och tydliga sanktioner mot den som bryter mot dem. Det kan t.ex. handla om att städa upp efter sig eller att laga en punktering man orsakat. Skolpersonal måste reagera omedelbart när elever skolkar, kommer sent till lektioner, skräpar ner, stör under lektionstid eller bryter mot andra både skrivna och oskrivna regler. Lärares och skolledares rättigheter på detta område måste tydliggöras i skollagen. Det får inte råda någon tveksamhet om att

Fel! Okänt namn på

lärare har både möjlighet och skyldighet att gå in och avbryta ett slagsmål eller att t.ex. ta ifrån en elev en mobiltelefon, MP 3-spelare eller annat föremål som stör lektionen. Det måste också vara en självklarhet att föräldrarna på ett tidigt stadium kopplas in när elever stör arbetsron i skolan. Om elever tillåts bryta mot regler och förordningar i skolan utan att någon vuxen reagerar förloras respekten för rättssamhället och risken är stor att regler kommer att brytas även utanför skolans värld.

Kristdemokraterna anser att det behövs en tydligare uppföljning av elevernas uppträdande i skolan. En elev som beter sig illa måste få ett tydligt besked om att hans eller hennes uppförande inte accepteras. Lika viktigt är det att en elev som anstränger sig, är aktiv på lektionerna och omtänksam mot sina klasskamrater uppmuntras i sitt beteende. Vi anser därför att skolan ska utfärda ett omdöme om elevens uppträdande och ordning i skolan. Omdömet ska skrivas av elevens klassföreståndare efter samråd med övriga lärare som undervisar eleven och ska bifogas betyget. Dessutom bör skolk anges i betyget.

Vi utvecklar vår syn på arbetsro och ordning i skolan i motionen Trygghet och arbetsro i skolan, 2005/06:Ub535.

7.4 Teori och praktik

Barn har olika talanger och intressen. Några är mer teoretiskt inriktade och andra mer praktiskt. För alla som arbetar med barn är detta en självklarhet. Även inom forskningen lyfts vikten av att utveckla olika typer av intelligens allt oftare fram som avgörande för att varje människa ska utvecklas. Tvärtom detta har utvecklingen i skolan gått mot mer teoretisk inriktning. Kristdemokraterna anser att förståelse för elevers olikhet ska prägla skolans arbete. Praktisk och teoretisk förmåga måste därför värderas lika. Vi anser att minskningen av de praktiska ämnena i skolan är en bidragande orsak till att alltför många elever inte når kunskapsmålen och därmed känner sig otillräckliga.

Undervisningen i praktiska ämnen bör få en mer framskjuten plats. Teori och praktik behöver varvas under skoldagen för att ge såväl stimulans för alla sinnen som omväxling i skolvardagen. Den motoriska, den musikaliska och den rumsliga intelligensen samt den sociala förmågan bör tränas i högre grad. De praktisk-estetiska ämnena som hemkunskap, slöjd, musik, bild och idrott är en viktig del av helheten i skolan.

Idrottens positiva betydelse inte bara för fysiskt välbefinnande utan även för teoretisk inläring finns klart påvisad i forskningen. Kristdemokraterna är därför mycket positiva till grundskoleförordningens krav på att alla elever ska ha möjlighet till fysisk aktivitet minst 30 minuter varje dag. Det anser vi är viktigt såväl för elevernas välbefinnande och fysiska hälsa som för den teoretiska inläringen.

Kultur bör också genomsyra skolans verksamhet. Bild, ord, film, musik och rörelse kan fungera som självklara inslag i alla ämnen. Kultur får inte bara bli korta projekt eller enstaka besök på museer och teatrar. Musik- och kulturskolornas betydelse för barns och ungdomars utveckling bör understry-

kas och tas till vara i högre grad genom att skolorna uppmuntrar elever att delta i musik- och kulturskolornas undervisning och att verksamheten så långt som möjligt integreras i grundskolan. Kristdemokraterna föreslår även inom kulturområdet en satsning på 170 miljoner kronor årligen på kultur för barn och unga. Syftet är att ge fler barn och ungdomar i skolan och förskolan tillgång till kulturella upplevelser. Vi utvecklar detta i motionen Skapande verksamhet, 2005/06:Kr417.

Praktiskt kunnande kan även innebära ökade kontakter med arbetslivet. Kristdemokraterna anser att det är viktigt att elever redan i grundskolan får komma ut och göra besök i form av praktik på olika arbetsplatser och inom den ideella sektorn. Det bör också finnas möjlighet att t.ex. under elevens fria val hjälpa till inom en förening eller inom sjukvård och omsorg ett par timmar i veckan. Det skulle vara en nyttig erfarenhet för många elever samtidigt som det är en samhällsnyttig insats.

8 Uppföljning av kunskap – ett stöd i lärandet

För att nå målen och utvecklas till sin fulla potential krävs uppmuntran, stöd och hjälp. Elever måste få stöd såväl i skolan som i hemmet för att trivas och för att nå kunskapsmålen. Det är med detta perspektiv vi vill se på betyg, utvecklingssamtal och nationella prov.

8.1 Utvecklingssamtal och ansvarskontrakt

Forskning visar att föräldrars intresse för sina barns skolgång är avgörande för hur barnen trivs och efter sina förutsättningar lyckas i skolan. Föräldrar ska ha möjlighet att vara insatta i sina barns skolvardag och har rätt att få fortlöpande information om hur deras barn ligger till i skolan. Utvecklingssamtalen är ett viktigt område när det gäller att utveckla samarbetet mellan föräldrar och skola. Kristdemokraterna anser att eleven, föräldrarna och lärarna vid utvecklingssamtalet tillsammans ska lägga fast en individuell utvecklingsplan som omfattar både elevens kunskapsutveckling och personliga utveckling. Till skillnad från Socialdemokraterna anser vi att utvecklingsplanerna inte enbart ska vara framåtsyftande. En beskrivning av elevens resultat, dvs. en form av skriftligt omdöme, måste vara utgångspunkten för att komma överens om åtgärder och åtaganden för framtiden.

För att tydliggöra elevens, lärarens och föräldrarnas gemensamma ansvar för barnets utveckling anser vi att den individuella utvecklingsplanen ska mynna ut i ett s.k. ansvarskontrakt. I kontraktet konkretiseras skriftligt och årligen vilket ansvar som varje part har. Ett sådant kontrakt ska tydliggöra att ansvaret är delat mellan hem och skola.

Fel! Okänt namn på

8.2 Fler nationella prov

För att kunna ge elever stöd i lärandet krävs regelbundna avstämningar där läraren konstaterar hur långt en elev nått och vad som är nästa steg i elevens kunskapsutveckling. De nationella proven är en hjälp i detta arbete. Proven kan ge läraren information om vad eleven kan och vilka kunskapsbrister som finns. De nationella proven kan bli en signal på att någon hamnat efter och behöver extra hjälp och stöd och kan därigenom påskynda specialpedagogiska insatser. De nationella proven är också nödvändiga för att garantera en likvärdig betygssättning över hela landet, något som också konstaterats i en undersökning av Riksrevisionen (RiR 2004:11).

Kristdemokraterna anser att de nationella proven ska genomföras i flera ämnen än i dag fr.o.m. årskurs fem. Dessutom bör de frivilliga nationella proven som i dag prövar läs- och skrivfärdigheter hos barn i årskurs två bli obligatoriska.

8.3 Ett förändrat betygssystem

Betygen är ett komplement till utvecklingssamtalen. Betygets syfte är att tydligt visa om eleven uppnått de kunskapsmål som krävs samt att motivera och stimulera eleven att nå längre och förbättra sina resultat. Ska detta fungera krävs dock att stegen i betygsskalan inte är för glesa samt att betygskriterierna är tydliga och väl avvägda så att lärare och elever har samma uppfattning om vad som krävs för respektive betygsnivå. Dagens betygssystem är starkt kritiserat framför allt av eleverna själva. Att betygsskalan enbart innehåller tre steg gör att betygen upplevs som orättvisa. Dessutom finns i dag ingen möjlighet att få ett betyg som upplevs som felaktigt omprövat.

Kristdemokraterna vill behålla det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet. I ett sådant system är betyget ett kvitto på en dokumenterad kunskap till skillnad från det relativa där jämförelsen med andra elever står i centrum och inte kunskapen. Betygen bör ges i en sexgradig skala fr.o.m. årskurs sex. Det skulle göra betygen mer rättvisande och eleverna hinner vänja sig vid att få betyg i god tid före slutbetyget i årskurs nio. Dessutom bör skriftlig information om elevens kunskap och utveckling ges senast fr.o.m. årskurs fem. Detta kan ske som en del i de individuella utvecklingsplanerna vilka beskrivits ovan.

Vi anser även att elever bör ha möjlighet att få betyg omprövade. Detta bör slås fast i skollagen. I dag är betyg ett av mycket få myndighetsbeslut som inte kan omprövas. Det är inte rimligt. Systemet bör självfallet innehålla begränsningar så att inte möjligheten överutnyttjas.

9 Personalen

9.1 Lärarna

Lärarna är skolans viktigaste resurs. Kunnig och kompetent personal på alla nivåer är avgörande för en väl fungerande skola. Klassfrågan – en ESO-rapport om lärartätheten i skolan visar att kunniga lärare är den viktigaste faktorn för att elever ska klara skolan bra. En uppvärdering av läraryrket måste ske. För att stärka läraryrket vill vi införa en auktorisation av lärare i form av en lärarlegitimation. Vi vill dessutom förändra lärarutbildningen, stärka rätten till kompetensutveckling, tydliggöra lärares arbetsuppgifter i förhållande till andra yrkesgrupper i skolan och se över tillgången till bra arbetsplatser med tillgång till telefon och dator. Kristdemokraterna utvecklar politiken för att förbättra lärares situation i riksdagsmotion Ledande lärare.

9.2 Rektor – pedagogisk ledare och inspiratör

Rektorns roll när det gäller att entusiasmera, skapa sammanhållning och ett positivt skolklimat kan inte nog värderas. I dag slits rektorerna ofta mellan rollen som administrativ chef och huvudansvarig för den pedagogiska utvecklingen. Kristdemokraterna menar att det måste skapas förutsättningar för skolledaren att vara närvarande i vardagsarbetet. Svensk skola behöver tydligt ledarskap på det lokala planet. Ett skolområde bör inte vara större än att skolledaren hinner vara pedagogisk ledare och inspiratör men också administratör och ekonomisk förvaltare. Det är viktigt för hela skolans verksamhet, men framför allt för lärarna, att ha en närvarande chef att vända sig till.

Rektorn kan bidra till att skapa en god skolanda där elever och lärare känner såväl tillhörighet som samhörighet. En gemensam skolklädsel kan ytterligare förstärka vi-känslan på en skola. Därför bör rektor tillsammans med elever och lärare ha möjlighet att införa någon form av gemensam skolklädsel. Det skulle dessutom ha betydelse för att dämpa den märkeshysteri som många elever lider av i dag.

Det är nödvändigt att varje skola leds av en person som har god kännedom om barns och ungdomars utveckling och ett stort pedagogiskt kunnande. Personalen bör kunna förvänta sig att rektor har en pedagogisk utbildning som minst motsvarar utbildningen hos dem han eller hon ska leda. I skolledningen kan rektor kompletteras av personer med särskilt ansvar för ekonomiska och andra administrativa uppgifter. I dag är det en stor andel av rektorerna som inte har gått den rektorsutbildning som genomförs av Myndigheten för skolutveckling. Det är inte acceptabelt eftersom den målstyrda skolan ställer mycket stora krav på rektorernas kompetens och ansvarstagande. Rektorsutbildning bör bli obligatorisk för en person som ska anställas som rektor.

Fel! Okänt namn på

9.3 Elevvård

Skolsköterskor, skolpsykologer, skolkuratorer, skolvårdar och elevassistenter fyller viktiga behov i skolan. Under 1990-talet har många av dessa tjänster dragits in av besparingsskäl i många kommuner. Resultatet har blivit att lärarna fått ta ett större socialt ansvar för eleverna och möta barns och ungdomars uppdämda behov av vuxenkontakt. Kristdemokraterna anser att elevvården är en mycket betydelsefull del av skolans verksamhet. Inte minst i en tid när 5–10 % av alla barn och ungdomar lider av psykiska problem (Barnpsykiatriutredningen). Elevvården har kompetens att ge elever med mer uttalade behov den hjälp och det stöd som de behöver. En satsning på elevvården är därför nödvändigt både för elevernas bästa och för att avlasta överarbetade lärare. För att bristen på elevvårdspersonal ska kunna åtgärdas föreslår Kristdemokraterna i sitt budgetalternativ mer resurser till kommunerna än regeringen.

Förutom lärare och elevvårdspersonal kan också andra vuxna bidra till att skapa en trygg och lugn arbetsmiljö i skolan. Under de senaste åren har många skolor anställt äldre personer som en resurs i skolan. Föreningen Klassmorfar för barnen rekryterar mogna män som ”klassmorfäder” till grundskolan. Kristdemokraterna anser att systemet med klassmorfar bör utvecklas ytterligare. Det är dock viktigt att påpeka att dessa personer inte ska ersätta lärare med formell utbildning, eller ses som en billig vikariepool.

9.4 Studie- och yrkesvägledare

I en tid då arbets- och studiemöjligheter blir alltmer omfattande och komplexa har studie- och yrkesvägledaren en betydelsefull uppgift att lotsa eleverna rätt. En studie- och yrkesvägledare måste ha aktuell kunskap och hålla sig à jour med förändringar inom utbildningsväsendet och därför är det nödvändigt att vägledaren har en god utbildning och får ständig kompetensutveckling. Kristdemokraterna anser därför att skollagen även fortsättningsvis ska kräva att skolorna anställer högskoleutbildade studie- och yrkesvägledare.

I övergången mellan grund- och gymnasieskolan spelar studie- och yrkesvägledaren en viktig roll för att hjälpa eleverna så att övergången blir smidig. Övergången mellan grund- och gymnasieskolan har många brister. Bland annat måste informationen bli bättre så att gymnasieskolans lärare inte behöver börja om från början med att identifiera en elevs styrkor och svagheter.

10 Skolans styrning

När kommunerna i början av 1990-talet övertog huvudmannaskapet för skolan var syftet att skapa en klarare ansvarsfördelning inom skolväsendet. Intentionerna med reformen har inte förverkligats fullt ut. Både roll- och ansvarsfördelning måste bli tydligare liksom målstyrningen.

Kristdemokraterna anser att varje skola bör ha en styrelse. I styrelsen, om ska ledas av rektor, ska finnas representanter för personal, elever och föräldrar. Ven andra intressenter är tänkbara, som t.ex. representanter för näringslivet från orten, elever som tidigare gått på skolan eller släktingar som mor- eller farföräldrar bör kunna förekomma. Styrelsens uppgift ska vara att arbeta för skolans bästa. Föräldramajoritet kan vara en möjlig konstruktion. Rektor och styrelsen ska utifrån den ekonomiska ram och de mål som är uppsatta vara fria att själva besluta om och utforma skolans verksamhet.

Kommunen i sin tur ska ansvara för de ekonomiska ramarna samt för uppföljning och utvärdering. Staten ska slutligen ansvara för lagar och styrdokument som skollag, läroplaner, kursplaner och skolförordningar. Staten ska även ha tillsyns-, uppföljnings- och utvärderingsansvar på ett nationellt plan för att garantera en likvärdig utbildning över hela landet.

10.1 Förbättra målstyrningen

För att målstyrningen av skolan ska fungera krävs att de statliga målen är tydliga och lätta att tolka. Så är det inte i dag. Framför allt finns ingen prioritering mellan olika mål för skolan. Lärarna ges ingen information om vilka mål som ska prioriteras om inte alla mål kan uppnås. Det är inte rimligt. Grundläggande mål inom läsning, skrivning och räkning måste ha högsta prioritet. Skolverket bör få i uppdrag att göra en översyn av de nuvarande målen för grundskolan.

10.2 Den nationella timplanen

För att ytterligare öka möjligheten till profilering för de enskilda skolorna anser Kristdemokraterna att den nationella timplanen bör tas bort. Det är en självmötsägelse att en målstyrd skola även har en timplan med regler för hur många undervisningstimmar som ska ges i varje ämne. Just nu pågår en omfattande försöksverksamhet i 79 kommuner där skolorna arbetar utan timplan och där kursplanerna i stället fungerar som styrdokument. Erfarenheterna har hitintills varit övervägande positiva och bör leda till att den nationella timplanen tas bort i hela landet. Det skulle möjliggöra såväl större hänsynstagande till enskilda elevers behov som till en mer sammanhängande undervisning. Borttagandet av den nationella timplanen bör kombineras med en ökad nationell kvalitetskontroll för att garantera att målen nås i alla ämnen.

10.3 Skolverket och Myndigheten för skolutveckling

För att garantera en likvärdig utbildning i hela landet krävs en effektiv statlig tillsyn och kvalitetskontroll. Granskningen ska vara lika för alla skolor, såväl fristående som kommunala. En granskning som är noggrant utförd och av hög kvalitet är ett effektivt verktyg för att skapa en likvärdig utbildning.

Fel! Okänt namn på

Ansvar för tillsyn och kvalitetsgranskning ligger på Skolverket. I och med skapandet av Myndigheten för skolutveckling har Skolverkets roll renodlats och de har fått möjlighet att utöka sitt tillsynsarbete i hela landet. Det är positivt men inte tillräckligt. Flera utredningar, bl.a. från Riksdagens revisorer och Riksrevisionsverket, har kritiserat den bristande tillsynen och det är kritik som ska tas på allvar. Den nationella tillsynen av skolan måste stärkas. Kristdemokraterna vill ge Skolverket ökade resurser samt förtydliga direktiven för att ytterligare lägga tyngdpunkten i verksamheten på tillsyn och kvalitetsgranskning. Det är också viktigt att Skolverket får en friare roll gentemot regeringen. När det fungerar som regeringens stabsorgan försämras verkets trovärdighet, vilket underminerar verksamheten.

Staten ska ansvara för tillsyn och kvalitetsgranskning men inte stå för skolutveckling. Utvecklingsarbetet bör ske på skolorna i varje kommun och på lärarhögskolorna, inte på en statlig myndighet. Myndigheten för skolutveckling bör därför läggas ned. De uppgifter som myndigheten ansvarar för i dag och som även fortsättningsvis bör bedrivas på statlig nivå, t.ex. rektorsutbildningen, ska tas över av Skolverket.

10.3.1 Viktiga områden för kvalitetsgranskning

Det finns många områden som måste granskas för att garantera en likvärdig skola av hög kvalitet i hela landet. Ett område som omedelbart kräver granskning och åtgärder är betygen. I en utredning från Riksrevisionen från 2004 konstateras:

Flera undersökningar har pekat på betydande brister i betygens likvärdighet. [– – –] Brister i betygens likvärdighet har konsekvenser för betygen som styr- och uppföljningsinstrument, och för den enskilde elevens rättssäkerhet.
(Riksrevisionen 2004:11)

Regeringen och Skolverket måste snarast ta sitt ansvar och stärka tillsynsinsatser på detta område för att garantera ett likvärdigt betygssystem.

Ett annat viktigt område för kvalitetsgranskning är situationen för de ämnen som är förlagda i block. Det är väl känt att vissa ämnen, som t.ex. geografi och religionskunskap lätt hamnar i strykclass när tiden mellan de olika ämnena i blocken fördelas. Orsakerna till detta bör utredas och åtgärder i form av t.ex. fortbildning sättas in, om det anses nödvändigt. I dag är det dessutom möjligt att ge ett sammanfattande betyg i ämnen som är förlagda i block. Det ökar risken för att vissa ämnen inom blocket blir osynliga. Kristdemokraterna anser att varje ämne ska betygsättas för sig.

Ämnet idrott och hälsa har utökats i tid i skolan, men fått fler teoretiska inslag. För att förhindra att alltför många barn drabbas av fetma och diabetes i tidig ålder måste skolan tydliggöra sin roll som främjare av en god livsstil. Även hem- och konsumentkunskapens roll som förmedlare av kunskaper om näringsläran är viktig i detta sammanhang. Skolans roll ur ett folkhälsoperspektiv bör granskas, och regeringen bör återkomma med förslag till hur detta ska beaktas.

10.4 Fristående skolor

Föräldrarnas och elevens rätt att välja skola är en självklarhet för Kristdemokraterna. Mångfalden av skolor berikar och ger den enskilda eleven möjlighet att få en utbildning som passar just honom eller henne. Även internationella konventioner garanterar rätten att fritt välja skola. Det är vårt ansvar att slå vakt om denna rättighet. Regler för godkännande och bidrag ska utformas så att de inte hindrar möjligheten att starta och driva en fristående skola. Vi utvecklar vår syn på fristående skolor i motionen *Fristående skolor*.

10.5 Elevers inflytande och ansvar

Elever har lagfäst rätt till inflytande över hur deras utbildning utformas. Inflytandets omfattning och utformning ska anpassas efter elevernas ålder och mognad och utformningen av elevinflytandet ska bestämmas lokalt. Dessvärre visar undersökningar att elever upplever att deras inflytande avtar med stigande ålder, trots att det borde vara tvärtom. Att ge eleverna inflytande och ansvar är det bästa sättet att utveckla deras känsla för demokratiska beslutsformer och förmåga till ansvarstagande.

Elevrådsarbete och liknande ska kunna ske på skoltid och uppmuntras av de vuxna i skolan. Frånvaro på grund av elevrådsarbete ska ses som en merit, inte som en belastning. Eleverna måste känna att deras medinflytande är reellt och därmed meningsfullt. Inflytandet bör gälla såväl organisation som undervisning. Kristdemokraterna vill t.ex. uppmuntra skolor att låta äldre elever medverka vid tjänstetillsättningar.

En lagstadgad miniminivå av elevinflytande bör införas. Skollagen stadgar endast att elevinflytande ska finnas, inte i vilken omfattning eller på vilket sätt. Det är därför nödvändigt att skollagen blir mer konkret. Goda förslag finns i det nya förslaget till skollag som presenterades av Skollagsutredningen våren 2003.

Många unga är också engagerade i föreningar utanför skolan och får där lära sig demokrati och att ta ansvar. Kristdemokraterna anser att denna kunskap bättre ska tas till vara och t.ex. bör kunna tillgodoräknas vid olika ansökningar. Vid ansökan till högre utbildning bör engagemang i föreningsliv räknas som merit.

10.6 Föräldrars inflytande och ansvar

Föräldrarna är de viktigaste personerna i ett barns liv. Skolan ska vara ett stöd och ett komplement till föräldrarnas fostran av barnen, inte en ersättning. Föräldrars rätt till information och medinflytande i skolan behöver stärkas. Ett gott samarbete med hemmen är avgörande för en framgångsrik skola. Föräldrarnas intressen, kunskap och kapacitet ska alltid tas till vara i beslut som rör skolans och därmed barnens vardag. I de skolstyrelser som Kristdemokraterna

Fel! Okänt namn på

förespråkar bör det därför alltid finnas föräldrarepresentanter. Samtidigt är det viktigt att föräldrarna har respekt för det som är professionens ansvar.

Rätt till ökat inflytande innebär även ett ansvar. Föräldrar kan aldrig frånsäga sig sitt ansvar för barnets uppfostran och lägga över det på förskola och skola. Det är viktigt att båda föräldrarna tar ett ansvar för barnets skolgång. Föräldrar som har gemensam vårdnad om barnet ska få tillgång till likvärdig information även om de bor separat.

Många invandrade föräldrar är osäkra på sin roll i skolan. De upplever att skolan skapar distans mellan dem och barnen när barnen snabbare integreras i det svenska samhället. De vet inte vilka rättigheter de har att ta del av skolans verksamhet och känner sig allmänt osäkra i sin föräldraroll. En sådan situation kan skapa konflikter inom familjen och måste motarbetas. Skolan har ett särskilt ansvar för att skapa förtroendefulla relationer till föräldrar med annan språklig och/eller kulturell bakgrund.

Föräldrar är också en kanal i arbetet med att öppna skolan mot det omgivande samhället. Skolan bör tillsammans med näringslivet utforma program för elevers kontakt med arbetslivet. Eleverna behöver kunskap såväl om hur det omkringliggande näringslivet ser ut som om arbetslivets krav och villkor. Föreningar och organisationer ska ses som en resurs i skolarbetet och vara välkomna till skolan. Föräldrarnas kunskaper och kontakter bör här bättre tas till vara.

11 Elever med behov av särskilt stöd

Alla elever i skolan ska uppmuntras att utvecklas till sin fulla potential. För vissa barn kan det innebära att de ska stimuleras att nå mycket längre än vad skolans kursplaner kräver och för andra kan det innebära att extra stöd behövs för att de ska nå fram till de lägst ställda målen.

Elever med behov av särskilt stöd är inte en tydligt avgränsad grupp utan de flesta elever har någon gång under sin skoltid behov av extra stöd. Behoven är därför lika många och varierande som det finns elever. Det kan vara barn med olika former av funktions- och rörelsehinder, utvecklingsstörning eller som av andra anledningar har särskilt svårt att nå upp till skolans kunskapsmål.

Alla lärare bör ha grundläggande specialpedagogiska kunskaper för att förstå och kunna hjälpa barn med behov av särskilt stöd. Nödvändigt är också kunskaper om kulturskillnader och kunskap om hur man arbetar med barn med utländsk bakgrund. Kristdemokraterna ser positivt på de specialpedagogiska resursteam som i dag finns i många kommuner. De innehåller skilda professioner som specialpedagoger, kuratorer, psykologer, logopedier, och personal från socialtjänsten som samverkar med att göra helhetsbedömning av eleven för att erbjuda bästa hjälp.

11.1 Elever med funktionshinder

Elever med funktionshinder och mindre synliga handikapp måste också få den hjälp och den uppmärksamhet som deras speciella handikapp kräver. Barn och ungdomar med funktionshinder ska så långt det är möjligt erbjudas utbildning i sin hemkommun. Det kan handla om att garantera tillgång till anpassade läromedel eller stöd av specialpedagoger alternativt teckenspråklärare. Men det måste också finnas statliga specialskolor för de barn som har större behov än kommunerna klarar att tillgodose eller för dem som av andra anledningar vill gå i en skola tillsammans med andra elever i liknande situation. Valfriheten ska vara reell och grunda sig på elevens och föräldrarnas önskemål.

De s.k. bokstavsbarne blir allt fler. Damp, adhd och Asberger är några av de störningar som ökat under senare år. Vad ökningen beror på råder det delade meningar om, men klart är att barnen finns och har rätt till meningsfull skolgång. I Sverige har vi utvecklat goda metoder för att möta barn som har en lägre intellektuell förmåga. Särskolan är för många barn ett mycket gott alternativ. Det saknas dock alternativ för de barn som har brister i sin förmåga till kommunikation och samspel med andra, som t.ex. vissa av bokstavsbarne. Det måste därför utvecklas metoder och former för att möta dessa barns individuella behov.

Vi utvecklar vår politik för elever med behov av särskilt stöd i riksdagsmotion Elever med behov av särskilt stöd.

11.2 Elever med utländsk bakgrund

Att komma till ett nytt land innebär att ställas inför många stora utmaningar. En av de största är att lära sig behärska ett nytt språk. Den språkfattige riskerar utanförskap och därför är språket grundläggande i allt arbete med integration. Svenskundervisningen för barn med invandrabakgrund, Svenska 2, måste förbättras i både förskola och skola. Barnens läsförståelse och begreppsbyggnad måste kontrolleras med jämna mellanrum eftersom talspråket ofta vida överstiger läsförståelsen hos dessa elever. Många skolor har med framgångsrikt resultat använt sig av skönlitteratur för språkinläring, man talar ibland om att ”bada i böcker”. Detta har gynnat elevernas kunskaper i stavning och meningsbyggnad och gett alla, inte minst invandrarelever, ett större ordförråd.

Modersmålet är det första språk vi lär. Genom modersmålet får vi tillgång till det egna kulturarvet och därigenom utvecklar vi vår identitet och självkänsla. Forskningen visar också entydigt på att god kunskap i modersmålet är nödvändig vid inläringen av ett nytt språk. Bäst resultat uppnås om barnet redan från mycket unga år aktivt får utveckla och träna både sitt modersmål och det nya språket. (Skolverkets rapport Fler språk – Fler möjligheter (2002)).

Trots en tydligt reglerad skyldighet att erbjuda eleverna modersmålsundervisning är det en verksamhet som är satt på undantag i de flesta kommuner.

Fel! Okänt namn på

Detta har resulterat i att enbart hälften av de elever som är berättigade till det får modersmålsundervisning i dag. För att stärka kvaliteten i modersmålsundervisningen krävs att den i högre grad integreras med övrig skolverksamhet. Modersmåls läraren måste t.ex. ha en given plats i skolans arbetslag för att kunna dela med sig av sin kompetens om flerspråkiga elevers behov.

Elever med bristande kunskap i svenska behöver ofta stöd i andra skolämnen på sitt modersmål för att följa med i undervisningen. Det har lett till att modersmålsundervisningen på vissa håll förvandlats till en stödundervisning i andra ämnen. Det är inte rimligt. Undervisning på och i sitt modersmål är två olika saker som fyller helt olika syften. Kristdemokraterna anser att elever med invandrarbakgrund ska ha möjlighet att få ämnesundervisning på sitt modersmål.

11.3 Skolor i socialt utsatta områden

Regeringen gör under två år en satsning på skolor i segregerade områden genom att satsa 70 miljoner kronor 2006 och 155 miljoner kronor 2007. Hur och var resurserna ska användas sägs inte, men arbetet ska skötas av Myndigheten för skolutveckling. Vi anser inte att projekt initierade av en statlig myndighet är den bästa garanten för att skapa trivsel, trygghet och ordning i skolor i socialt utsatta områden. Vi vill i stället att anslaget ska användas för att skolor tillsammans med ideella organisationer ska kunna engageras och med ett aktivt arbete ute i skolorna skapa en bättre skolmiljö. Det kan t.ex. handla om projekt tillsammans med klassmorfar, invandrarorganisationer, kamrattstödare eller frivillig läxhjälp. Medlen ska efter ansökan fördelas av Skolverket.

12 Läromedel

Bokens betydelse som informationsbärare kan inte överskattas. Bra och uppdaterade böcker är en förutsättning för att skolarbetet ska fungera. Av skolans totala kostnader är det mindre än en procent som går till läromedelsinköp. I dag avsätts ca 500 kr/elev och år till läromedel. Anslagen för läromedelsinköp har minskat de senaste tio åren. På var tredje lågstadieskola får barnen inte behålla en enda bok.

Bra skolböcker är också en förutsättning för att föräldrar ska kunna följa skolarbetet och stötta sina barn. Fräscha och aktuella läroböcker har stor betydelse för undervisningen. Vi anser att en ambition bör vara att varje elev får behålla minst en lärobok per årskurs. För att betona vikten av goda läroböcker anser vi att läromedelsinventering ska vara en viktig punkt vid den statliga kvalitetsgranskningen av skolorna. Även i skolornas egna kvalitetsredovisningar bör situationen gällande läroböcker klargöras.

Det behövs en stor satsning på läromedel, såväl böcker som andra verktyg, för att eleverna ska nå målen. Kristdemokraterna föreslår ett statligt anslag för

inköp av läromedel. För detta ändamål satsar vi 200 miljoner kronor, vilket räcker till ca 200 kronor per elev i grundskolan per år. Det skulle alltså innebära en nästan 40-procentig ökning av anslagen för läromedel. Genom att inte låsa resurserna till antingen läroböcker eller andra läromedel ges skolorna stort utrymme att själva avgöra inköpen efter sina behov.

12.1 Informationsteknik

Informationstekniken utvecklas snabbt. Kommunikationer, utbildning och forskning bygger alltmer på digital teknik. Det är därför nödvändigt att alla elever får såväl kunskaper som färdigheter i att utnyttja den digitala tekniken. Datorerna kan även ge möjligheter till mer individualiserad undervisning utan att eleverna behöver lämna gruppgemenskapen. Det kan exempelvis gälla invandrarelever som behöver enskild språkträning, elever med läs- och skrivsvårigheter eller elever med behov av extra övning i något särskilt ämne.

Att fler skolor använder datorn som hjälpmedel är särskilt viktigt för de elever som inte har tillgång till dator hemma. Skillnaden mellan elever med och utan kunskap i hur informationsteknik kan utnyttjas kan annars leda till nya kunskapsklyftor. God tillgång till tekniska hjälpmedel i skolan kan motverka framtida klasskillnader.

Samtidigt som den nya tekniken kan innebära fantastiska möjligheter för eleverna innebär den också nya utmaningar. Det enorma informationsflödet som görs tillgängligt via Internet ställer krav på skolan att lära eleverna källkritik, att sovra och värdera den stora informationsmängden.

År 2002 avslutades ITiS, en satsning för att stimulera användningen av informationsteknik i skolan. Kristdemokraterna anser, i likhet med rapporten Nästa steg från Utbildningsdepartementet, att det är viktigt att inte de kunskaper som nåtts med ITiS förloras utan att arbetet med att förbättra kunskapen om och undervisningen med IT fortsätter.

13 Några särskilda ämnen

Alla skolans ämnen har sin egenart och är viktiga delar av skolans verksamhet. Här vill vi lyfta fram några ämnen där vi vill göra några särskilda påpekanden.

13.1 Svenska

Undervisningen i svenska är grunden för allt annat lärande i skolan. Att behärska språket är en förutsättning för att klara sig i samhället. Det handlar om läsning och skrivning men också om det muntliga talet. Undervisningen i att tala och argumentera är dock mycket begränsad i Sverige till skillnad från i flera andra länder som t.ex. USA där ”Speech” är ett viktigt ämne i skolan.

Fel! Okänt namn på

Kristdemokraterna anser att förmåga att uttrycka sig väl och att argumentera för sin sak blir allt viktigare och därför måste undervisningen i retorik och argumentationsteknik stärkas. I dag är det först i kursplanen för årskurs nio som det finns ett tydligt mål när det gäller talet: ”Eleven skall aktivt kunna delta i samtal och diskussioner och sätta sig in i andras tankar samt kunna redovisa ett arbete muntligt så att innehållet framgår och är begripligt.” Kristdemokraterna vill ge Skolverket i uppdrag att formulera tidigare och tydligare mål vad gäller tal och retorik i kursplanen för svenska i grundskolan och gymnasiet.

13.2 Religion och historia – värdegrundsbärande ämnen

Utöver de grundläggande basfärdigheterna, att läsa, skriva och räkna, har skolan ansvar för att förmedla den värdegrund som ligger till grund för vårt samhälle. För att lyckas med detta krävs att barnen får en förståelse för vår historia och kultur. Däri ligger rötterna till de värden som reglerar vårt sätt att leva tillsammans.

Kunskapen om våra historiska rötter har i dag dokumenterade brister, vilket kan få förödande effekter i framtiden. Undervisningen om 1900-talets historia med fokus på de samhällsförändringar som rör idéhistoria, ideologier, kultur och migration är av särskild betydelse för unga människor. Genom ökade kunskaper i 1900-talets historia kan ungdomar få kännedom t.ex. om bakgrunden till många av de extrema politiska rörelser som finns i dag. På så sätt kan skolan bidra till att minska ungdomars lockelse till dessa rörelser och stärka arbetet mot t.ex. rasism, främlingsfientlighet och anarkism.

Det är viktigt att historieämnet får tillräcklig tid och plats i undervisningen så att alla barn och ungdomar når de uppställda kunskapsmålen. Eftersom det är väl känt att det finns brister i de historiska kunskaperna är det motiverat att som ett komplement till den ordinarie undervisningen genomföra tillfälliga kampanjer. Kunskapen om nazisternas brott under andra världskriget har stärkts i och med kampanjen Om detta må ni berätta som genomfördes för några år sedan. Betydligt färre ungdomar känner till de brott mot mänskligheten som genomförts av kommunistiska regimer över världen. Forum för levande historia bör få i uppdrag att genomföra en liknande kampanj om kommunismens illdåd.

Religionskunskapens roll bör utvecklas. Ämnet ska vara en naturlig förankringsbas för värdegrundsarbetet. Religionskunskapen är viktig för att lära känna det svenska kulturarvet men också andra länders religiösa och kulturella arv. Att ha god kunskap om och känna trygghet i den egna kulturen är nödvändigt för att känna respekt för andra kulturer. Därför måste kristendomen ha en särställning i religionsämnet. Genom att bli förtrogen med både sin egen och andras kulturella tradition kan en ömsesidig respekt och tolerans skapas där främlingsrädsla och främlingshat minskar.

13.3 Sexualundervisning

Antalet könssjukdomar ökar i Sverige. Undersökningar visar att ungdomar är alltmer oförsiktiga när det gäller att skydda sig. Barn och ungdomar möter en alltmer sexualiserad värld. Barnombudsmannen har visat att tonårspojkar framför allt får sin "sexualundervisning" genom porrfilmer och porrtidningar medan tonårstjejer får sin genom sexspalter i tidningar. Detta skapar en snedvriden bild av relationer och sexualitet som kan vara till direkt skada för ungdomarna. Det finns därför ett enormt behov av att ge ungdomar en annan bild av relationer och sexualitet t.ex. genom sexualundervisningen i skolan. Ungdomsmottagningarna har en stor kompetens inom detta område och samarbetet mellan skolorna och mottagningarna bör därför öka. Kristdemokraterna delar även Barnombudsmannens åsikt att sex- och samlevnadsundervisningen bör bli mer inriktad på relationer, hur man vårdar och hanterar en relation och vad det innebär att vara tillsammans med någon, än på att lära ut sexuella tekniker.

13.4 ANT-undervisning

Under de senaste åren har många oroande siffror presenterats rörande barns och ungdomars inställning till och bruk av alkohol, narkotika och tobak. Allt fler ungdomar röker (ökningen är störst bland flickor), konsumerar stora mängder alkohol och prövar narkotika. Vid en undersökning i Stockholm 2001 av 9 000 elever i årskurs nio och gymnasiet årskurs två framkom att var fjärde 17-åring någon gång har prövat narkotika och att mer än var fjärde niondeklassare regelbundet dricker sig berusad. Sedan motsvarande undersökning gjordes fem år tidigare hade siffrorna ökat markant. Detta visar att tillgången på droger och alkohol har ökat samt att inställningen till framför allt narkotika förändrats. Samhället har intagit en mer drogliberal hållning, vilket naturligtvis även påverkar ungdomar. Utvecklingen är mycket oroande och vi anser att skolorna måste ta ett större ansvar och förbättra sin ANT-undervisning. Skolan måste ta sig tid att föra samtal och diskussioner med eleverna om droger och dess effekter för den enskilde och för samhället.

Staten har under senare år tillsammans med bl.a. Kommunförbundet, Folkhälsoinstitutet och Alkoholkommittén initierat ett antal satsningar för att öka informationen om alkoholens risker för ungdomar. Det är viktigt att det görs en genomgripande utvärdering av dessa insatser för att snabbt få bekräftat vilka typer av insatser som ger bäst resultat.

Fel! Okänt namn på

14 Skolgårdar och klassrum – en miljö för lärande

Skolan är Sveriges största arbetsplats. En god fysisk miljö borde därför vara en självklarhet. Eleverna omfattas dessutom liksom övrig personal på skolan av arbetsmiljölagen och har därigenom rätt att kräva en god arbetsmiljö. En snygg välskött skolmiljö har även stor pedagogisk betydelse. En välskött skolmiljö signalerar att verksamheten är viktig och prioriterad, vilket gör att eleverna känner att deras verksamhet är meningsfull och att de tar ett större ansvar, detta till skillnad från en nedsliten och ostädad miljö som i stället inbjuder till ökad skadegörelse och oordning.

Enligt Barnombudsmannen lyfter eleverna själva ofta fram toaletterna som ett av de största problemen i skolan. Eleverna tvingas acceptera att toaletterna inte fungerar eller inte städas tillräckligt ofta, något som aldrig skulle accepteras på en arbetsplats för vuxna. Det kan inte accepteras.

Staten måste ta ett ökat ansvar för arbetsmiljön i skolorna. Boverket bör få i uppdrag att göra en översyn av den fysiska skolmiljön i landets skolor. När översynen är gjord bör det leda till införande av ett statligt stimulansbidrag för att uppmuntra kommuner och andra skolhuvudmän att göra de åtgärder som krävs. Alla elever och lärare har rätt till en skolmiljö som de kan vara stolta över.

15 Skolskjuts

I dag är elever fria att välja vilken skola de vill gå i, vilket skapat dynamik i det svenska skolväsendet. Men det finns vissa förhållanden som begränsar elevers reella möjlighet att välja. Ett exempel är skolskjutsen. En kommun är skyldig att ordna skolskjuts åt eleverna till den närmaste kommunala skolan, men de är inte skyldiga att ordna skjuts om ett barn väljer att gå i en annan kommunal skola eller en fristående skola. Kristdemokraterna föreslår att kommunen ska vara skyldig att betala skolskjuts även till en fristående skola eller annan kommunal skola, så länge det inte innebär en merkostnad för kommunen. Om en elev som får busskort för att åka till den närmaste kommunala skolan börjar på en fristående skola, dit han eller hon kan åka på samma busskort, ska busskortet inte dras in, vilket sker i dag. Vid val av annan skola än den närmast belägna anser vi det vara rimligt att kommunen står för resekostnader motsvarande kostnaden till närmaste skola. Resten av kostnaden får bekostas av elevens föräldrar.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 5 oktober 2005

Göran Hägglund (kd)

Stefan Attefall (kd)

Mats Odell (kd)

Johmy Gylling (kd)

Ragnwi Marcelind (kd)

Maria Larsson (kd)

Inger Davidson (kd)

Helena Höj (kd)

Chatrine Pålsson (kd)